

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 2. decembra 1874.

Obsog: Razglas vinorejcem Kranjskim o zadevah trtne uši (phyloxera vastatrix). — Opazke k odprtemu pismu na gospoda Kremana v 46. listu. — Politika na kmetih. — Iz deželnih zborov. — Iz sodnijskega življenja. (Konec.) — Muzikalne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas vinorejcem Kranjskim

o zadevah trtne uši (phyloxera vastatrix).

Sl. ministerstvo za poljedelstvo je z dopisom od 3. oktobra t. l. družbi kmetijski ukazalo, naj nemudoma v Klosterneuburg pošlje izvedenega moža, da se ondi seznanji z grozovitim mrčesom „phyloxera vastatrix“ in pozvé, s kakošnimi sredstvi bi se dala nogradom silno škodljiva uš zatreti in odvrniti razširjenje te nadloge.

Podpisani odbor se je vsled tega ukaza nemudoma obrnil do sl. deželnega odbora Kranjskega in ga naprosil, naj dovoli, da vodja sadje- in vinorejske šole na Slapu gosp. Ribard Dolenc v gori navedeni namen potuje v Klosterneuburg, kjer se v ondašnjih nogradih nahaja grozovita škodljivka.

Deželni odbor je ustregel prošnji družbe kmetijske in omenjeni vodja vinorejske šole na Slapu se je na državne stroške podal v Klosterneuburg 19. oktobra, in 3. novembra t. m. deželnemu odboru poslal poročilo o tem, kar je ondi videl in zvedel, in za odvrnitev velike škode, s katero žuga „phyloxera vastatrix“ tudi drugim krajem, za potrebno spoznal.

V tem poročilu stoji pred vsem drugim ta potreba izrečena, da kmetijska družba Kranjska po svojih podružnicah zve vse tiste vinorejce, kateri so morebiti v poslednjih 3 letih iz Klosterneuburga, Francoskega ali katerih koli družih tujih dežel trt dobili in jih v svoje ngrade zasadili, kajti kugi enako dela škodo ta uš (ki je brž ko ne iz Amerike*) bila zanešena v Evropo, najprej na Francosko in tako dalje), kajti iz ngrada rije naprej v sosedni nograd in iz tega zopet naprej.

Brž potem, ko je sl. deželni odbor družbi kmetijski poslal omenjeno poročilo, je razposlal centralni odbor pisma predstojnikom podružnic v Trebnem, Novem mestu, Krškem, Metliki, Boštanji, Ratečah, Zatičini, Mirni, Vipavi, Senožečah in v notranjski Bistrici, naj vsak v svojem okraji razglasi poziv na vinorejce, v katerem naj jih pridusi, da vsak posestnik, ki je poslednja 3 leta iz Klosterneuburga, iz Francoskega ali iz kake druge

dežele dobil trt in jih v svoj nograd zasadil, nemudoma naznani predstojniku: ali jih je dobil in kam jih je zasadil, in ali je morebiti potem pri svojih trtah že kaj sumljivega zapazil?

Poštenje zahteva od vsacega vinorejca, da nikakor ne zakriva, če je kaj tacih tujih trt zadnja 3 leta dobil, kajti kriv je on potem sam svoje škode in škode družih, ako bi po nesreči bil grozovito „phylloxero“ prinesel v deželo.

Dobro bode, če po teh naznanilih zvemo, da je naša dežela še čista sumljivih tujih trt, — če pa ni, treba bode, da se bode vse resno počelo, kar zahteva občna korist.

Prvo bilo bi potem, da pride izveden mož k nam, ki pozna nesrečno uš, in preišče ngrade, ali so še zdravi ali pa okuženi, in k sreči imamo tacega moža — rojaka našega — g. Štefana Bratuša, ki je že dalj časa v Klosterneuburgu in se — po poročilu gosp. Dolenca — zdaj ondi s pokončanjem okuženega poskušalnega ngrada bavi. Če bi treba bilo, upati smemo, da pride na ogled naših ngradov.

Iz poročila gosp. Dolenca naj vinorejcem našim še povemo sledeče:

Iz obrisa poskuševalnega vinograda Klosterneuburškega je razvidno, da se je „phyloxera“ v dveh letih ondi čez celi nograd razširila, ter trte njegove popolnoma ali pa le deloma ugonobila, in še celó meje njegove prekoračila ter tudi v sosednih vinogradih svoje pogubonosne namene pričela. Vse dosedanje poskušnje, ustaviti to pokončevanje trt, so na Francoskem kakor tudi v Klosterneuburgu brez vspeha ostale. V Klosterneuburgu se je seglo do najskrajnega sredstva; namreč do lokaliziranja škode, katero pa brezpogojno pokončanje trt za žrtev zahteva. To lokaliziranje (omejenje škode) obstoji v tem, da se vse tako rekoč okužene trte izkopljejo, koj sežgejo, zemlja se pa 3 čevlje na globoko čez in čez prekoplje, ter s pomočjo žvepljenega ogelca (Schwefel-Kohlenstoff), katerega puh trtno uš mahoma umori, zemlja desinficira, to je, kužnina jej vzame. To se pa tako-le napravi: v prekopanem svetu se napravijo na vsake 4 štirjaške čevlje do 2 čevlja globoke luknje s pomočjo železnega kola; v vsako tako luknjo se potem vlije pol maselca omejene tekočine, katera se koj z zemljo zasuje.

Na ta način prišlo se bode tej šibi božji gotovo vsaj o tem v okom, da se phylloxera iz Klosterneuburga ne bode mogla v prihodnje dalje širiti, kar se je

*) Vsaj v Ameriki je že davno znana drobna uš „pemphigus vitifolii“ bližna žlahtnica „phylloxere“.

žalibog dozdej morebiti že zgodilo, ker so se bilfe*) celo lansko zimo brez zadržka iz Klosterneuburga tudi v druge dežele prodajale. Kjer koli pa se je po tej poti že vgnjezdila ta nesrečna uš, treba bode tu ravno tako postopati, kakor se je postopalo v Klosterneuburgu, in kakor bo ukazala posebna postava, ki jo predloži ministerstvo za poljedelstvo sedanjemu državnemu zboru v razpravo.

Iz vsega tega bode našim vinorejcem jasno, da je potreba, da **nobeden ne zataji** tega, če je poslednja 3 leta iz Klosterneuburga, pa morebiti tudi iz Francoskega ali od drugod trt dobil in jih v svoj nograd zasadil. Zato naj nemudoma vsak tak vinorejec vestno to naznani predstojniku svoje podružnice.

Centralni odbor c. k. družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 24. novembra 1874.

Opazke k odprtemu pismu

na gospoda Kreman-a v 46. listu.

V predzadnjih „Novicah“ št. 46 nahaja se odprto pismo gospodu Kremanu.

Ne zamerite mi, da Vas na nekatere ondi nahaja-joče se pogoške opomnim.**)

Vožnja zelatih glav na trg po 1 gold. od 1000 od 6556 glav ne znaša 10 gold. 35 kr., ampak 6 gold. 55 kr., tedaj se nahaja v računu preveč 3 gold. 80 krajc.

V omenjenem odprtem pismu so mnogi stroški pre-nizko cenjeni.

Kje se dobí, na priliko, 100 zelatih sadik za 5 krajc.? Tu pri nas spod 10 kr. nikoli niso. Kdo jih pa zastonj na dom prinese? ali ne zgubi posestnik ali pa njegova žena dosti časa, ki jih gré na kak kraj kupovat? Ako jih pa doma prideluje, ali nima s pripravljanjem grede, pokrivanjem taiste, mnogo mnogo stroškov, kajti neprenehljive pazljivosti je pri tistih potreba. In kedar dorastejo, s kakošno previdnostjo se izruvajo iz grede in nosijo na zelnik! — Ako bi se vsaka stopinja zapisovala in zamuda pri tem preračunila na denar, prepričan sem, da doma pridelane sadike više stanejo, kakor se po navadi na trgu prodajajo. Kmet pač svoje zamude nikjer ne poštevá, posebno pa pri malih rečeh ne, zato pa tudi ne ve nikoli prav, koliko da ga vsaka reč prav za prav stane.

Za oranje in pripravljanje zelnika se mi 3 gold. tudi premalo zdi. Zelniki se navadno globoko orjejo; treba je tedaj več vprege, kot za druge njive. Tu pri nas vprežejo po 2 do 3 pare volov v plug. Njivo je treba potem povleči, ilovnato zemljo pa še prej brazdo za brazdo z matikami razsekati, na zadnje pa še za brano z grabljami vso njivo poravnati in jo korenin in plevela očistiti. Vse to se pa nikakor na omenjenem prostoru s 3 gold. dovršiti ne more.

Ako se za kvadratni seženj 16 sadik vpotrebuje, zadostuje res za 456 sežnjev 7296 sadik; a pomisliti je, da se vsaka sadika ne prime, da se jih dokaj, najmanj 6% posuši; in te se morajo nadomestiti, da njiva

*) Gosp. R. Dolencá prosimo povedati nam: ali besedi „bilfa“ (Wurzelrebe) in „kolči“ niste samo lokalizma Vipavska? Vred.

***) Hvaležni smo Vam za te opazke, vendar moramo opomniti, da to, kar so v 46. listu povedali kmetje, ne more veljati za strogi račun kakega komisijskega uda; oni so hoteli po svojem prevdarku dokazati le to, da kmet skor nobenega dobička nima, če tudi je letina prav dobra, ker je potem cena pridelkov zeló nizka. Vred.

prazna ne ostane. Za omenjen prostor se jih v ta namen tedaj vpotrebuje najmanj še 438.

Za vožnjo zelatih glav raz njive domu v račun ni nič postavljenega, dasiravno se to zgodi, kajti iz njive naravnost na trg nihče zelatih glav ne vozi; in okoli 7000 glav se ne naloži in razloži ravno kmalo, tedaj zamudi voznik dokaj časa pri tem neogibljevem opravilu.

Če se pomisli, da kmetovalec na trg prišedši tje pripeljanih zelatih glav ne prodá koj, ampak da mora dostikrat cel dopoldan ondi pohajkovati in čakati, da se kedo njegovega pridelka usmili, se mi 1 gold. za prevožnjo 100) glav na trg dosti premalo zdi, ako se pri tem še pomisli, da je treba zelate glave nakladati, kar ne gre ravno prehitro.

Po mojih skušnjah bili bi sledeči stroški:

20 vóz gnoja po 10 centov, cent po 12 krajc.	24 gold. — kr.
vožnja s parom volov dva dni po 3 gold. 50 kr.	7 „ — „
pomagač pri nakladanju in razkladanju gnoja 2 dni po 60 kr.	1 „ 20 „
2 delavca za gnoj raztrositi	1 „ 20 „
oranje z dvema paroma po 3 gold. 50 krajc. od para, zraven pa še delavec za pomagača pri plugi na dan 70 kr.	3 „ 10 „
(celo oralo se po navadi orje 1½ dneva) za razsekati grude in njivo poravnati 2 delavca po 60 kr.	1 „ 20 „
7734 sadik po 10 kr. od 100	7 „ 73 „
1 delavec pri kupovanju sadik in prinašanji na dom	— „ 60 „
za nasajanje 7734 sadik 3 delavci po 60 krajc.	1 „ 80 „
en delavec za prenašanje sadik delavcem na njivo	— „ 60 „
za okopavanje, polivanje, osipanje in obiranje gosenic 6 delalcev po 60 krajc.	3 „ 60 „
za rezanje glav, spravljanje iz zelnika na voz in razkladanje 2 delavca po 60 krajc.	1 „ 20 „
vožnja zelatih glav na dom	2 „ — „
vožnja od doma na trg na prodaj z nakladanjem in razkladanjem vred (1000 glav po 1 gold. 50 kr.) od 6556 glav	9 „ 83 „
skupaj	65 gold. 6 kr.

Če dohodki po 1 kr.

prodanih glav znašajo 68 gld. 66 kr.

stroški gori naštetí pa 65 „ 6 „

znaša tedaj od ome-

njenega zelnika čisti

dohodek 3 gld. 60 kr.

na celo oralo prišlo bi po takem . . . 12 gold. 80 kr.

Tudi eden iz kmetov.

Politične stvari.

Politika na kmetih.

Tone. No, Jur, kako ti je pri srcu, odkar se nisva videla?

Jur. Pri srcu je že dobro, vsaj zdaj, kar je sneg zapadel; bom vendar stare žulje enkrat zgubil in zopet pošteno kožo dobil, do zdaj je bila vsa raztrgana.